

15.10.2026

Barneombudets høringsinnspill til Prop. 1 S (2026–2027) – kapitler fordelt til kommunal- og forvaltningskomiteen**Barneombudet anbefaler at komiteen:**

- Sørger for en nødvendig og reell økning til forebyggende innsats i norske kommuner
- Påser at tildelinger som kommunene skal bruke på barn og unges oppvekstkår, er tilstrekkelig målbare og treffsikre til å nå det uttalte formålet
- Sikrer at helsestasjon og skolehelsetjeneste styrkes, uten at det går på bekostning av andre forebyggende tilbud
- Omgjør kuttene i bostøtte som rammer barn i familier med lav inntekt
- Setter et nasjonalt mål om at ingen barn skal være bostedsløse og sikrer økte tilskudd til boligsosialt arbeid og kommunale boliger
- Sørger for bedre kvalitet i, og tilsyn med, barneboliger og avlastningsinstitusjoner

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn

Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3 krever at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn, også når ressurser fordeles i statsbudsjettet. FNs barnekomité har anbefalt Norge å tildele tilstrekkelige ressurser ut fra barns behov, særlig barn i utsatte situasjoner¹. Vi ber kommunal- og forvaltningskomiteen legge vekt på dette i budsjettbehandlingen.

Kommunene må kunne velge forebygging

Det er i kommunene tjenester nært barn leveres: helsestasjon, barnehage, skole, PP-tjeneste, barnevern og fritidstilbud. Kommunene skal både oppfylle lovkravene og arbeide for å hindre at problemer oppstår. Med en stram kommuneøkonomi blir ofte de lovpålagte oppgavene prioritert først. Regjeringen anslår at kommunene får et handlingsrom på om lag 0,4 milliarder kroner i 2027.² Det gir lite om for kommunene å arbeide forebyggende. Helsestasjonen er i førstelinjen i det forebyggende arbeidet for de yngste barna. I vår undersøkelse blant 600 helsesykepleiere viser det seg at helsestasjonen er i stand til å avdekke risiko og sårbarhet. Likevel svarer bare 2 prosent at barn og foreldre alltid får den hjelpen de trenger når behov blir avdekket og kun halvparten at det ofte skjer³.

¹ (CRC/C/NOR/CO/7).

² Prop. 1 S (2026–2027) Kommunal- og distriktsdepartementet, s. 18–19

³ Barneombudets helsesykepleierundersøkelse 2026

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889
Youngstorget,
0028 Oslo

Å forebygge er alltid bedre enn å prøve å reparere. Menon Economics har på oppdrag fra Barneombudet beregnet at forebyggende tilbud som skolehelsetjeneste og fritidsklubb koster kommunen under 3 000 kroner per barn i året, mens et år i barnevernsinstitusjon koster over to millioner kroner.⁴ Forebygging fjerner ikke behovet for barnevern, men når hjelpen kommer tidlig og med nok kraft, kan flere barn som vokser opp med høy sårbarhet og risiko, få hjelp før problemene vokser seg store. Selv om bare noen få barn færre trenger omfattende tiltak senere, er det mye å vinne, både for barna og for kommunene. Forebygging må derfor være mer enn en uttalt ambisjon fra regjeringen. Det må følges opp med penger som gjør det mulig for kommunene å investere i barn tidlig.

Samarbeid på tvers er avgjørende for at barn får riktig hjelp, til riktig tid. Vi vet at det er for store forskjeller hvordan det arbeides forebyggende ute i kommunene, noe også regjeringen bekrefter⁵. Det er positivt at departementet og direktoratene samarbeider om utsatte barn og unge gjennom KUBU. Barneombudet mener at om samarbeidet skal ha effekt må det følges opp med tilstrekkelig tid og ressurser.

Forebyggingsprogrammet må styrkes

Kommunalt forebyggingsprogram for barn og unge (kap. 846 post 63) behandles i familie- og kulturkomiteen. Vi løfter det likevel her, fordi programmet skal bidra til at kommunene kan prioritere forebygging innenfor en presset kommuneøkonomi.

Barneombudet støtter at kommunene kan jobbe bedre på tvers, men er bekymret for at rammen ikke står i forhold til formålet. I 2025 søkte kommunene om over én milliard kroner til helsestasjon og skolehelsetjeneste, men fikk 459 millioner kroner.⁶ Ved ny innretning i 2026 ble flere formål og ordninger lagt til, men satsingen med økt støtte uteble. Fra 2027 skal programmet også dekke inkludering av barn og unge og foreldrestøtte, også denne gangen i hovedsak med midler som er flyttet fra andre ordninger.

Barneombudets gjennomgang av kommunenes planer viser at over 90 prosent av midlene i ordningen går til lønn, og at flertallet bruker pengene til å videreføre tiltak som fantes fra før. Mange kommuner bruker hele tilskuddet på drift av lovpålagte oppgaver i helsestasjonen og skolehelsetjenesten. Tilbud som utekontakt, fritidsklubber og familieveiledning som PMTO taper. Helsestasjonen og annen forebygging skal ikke måtte konkurrere om de samme pengene. Barneombudet ber komiteen bidra til at det settes av betydelig mer til forebygging i kommunene. Fra etatssamarbeidet for sårbare barn og unge er det gitt klare tilbakemeldinger om at finansieringen av denne ordningen må øke substansielt om den skal få ønsket effekt.

Fra øremerking til rammetilskudd

⁴Menon Economics (2026): Kommunaløkonomiske kostnader av forebygging og tidlig innsats

⁵ Prop. 1 S (2026–2027) Barne- og familiedepartementet, s. 55 og 86

⁶Helsedirektoratet, tilskuddsordningen Styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten (2025)

I 2027 foreslås det å innlemme flere tilskudd som berører barn i rammetilskuddet, blant annet til tryggere skoleveier og til samarbeid mellom SFO, kulturskole og idrett.⁷ Dette er bekymringsfullt da det sannsynligvis vil bidra til å øke allerede store regionale forskjeller i tilbud og tjenester til barn og unge.

Kutt som rammer barn i familier med lav inntekt

Tilskuddet til bolig- og områdeutvikling i byer avvikles.⁸ Bostøtten reduseres, og boutgiftstakene videreføres uten prisjustering. Samtidig skriver regjeringen at økningen i bostedsløshet har vært særlig stor blant barnefamilier.⁹ Barn som vokser opp med økonomisk og sosial utrygghet, trenger trygge bomiljøer og gode fellesskap.

Bostedsløsheten blant barn øker kraftig. Antallet bostedsløse barn økte fra 142 i 2020 til 499 i 2025, og dette er et minimumstall fordi familier uten kontakt med hjelpeapparatet ikke fanges opp. Husbanken melder at bruken av midlertidige botilbud er rekordhøy, og at kommunene mangler egnede boliger å flytte familiene videre til. Samtidig har bostøtten blitt svekket. Grensen for hvor store boutgifter som regnes med, er ikke justert etter at husleiene har økt, og barnefamilier, særlig store husholdninger i byene, kommer dårligst ut. Et trygt og stabilt hjem er en forutsetning for at barns rettigheter blir ivaretatt, jf. barnekonvensjonen artikkel 27.

Barneombudet ber komiteen styrke tilskuddene til boligsosialt arbeid og til kommunale boliger for barnefamilier.

Barneboliger og avlastningsinstitusjoner (kap. 1520).

Barn i barneboliger og avlastningsinstitusjoner er i svært sårbare situasjoner. De kan ha store funksjonsnedsettelse som gjør at de ikke har mulighet til å varsle om negative hendelser. I nasjonalt tilsyn ble det funnet lovbrudd i 76 prosent av tilsynene.¹⁰ Barneombudet har avdekket at bare 1 prosent av institusjonene årlig får tilsyn fra Statsforvalteren gjennom ordinært tilsyn.¹¹ Norges institusjon for menneskerettigheter har konkludert med at tilsynshyppigheten ikke oppfyller barnekonvensjonens artikkel 25.¹² FNs barnekomite har bedt Norge styrke tilsynet med økte ressurser.¹³ Barneombudet ber komiteen sikre økte ressurser til statsforvalterens tilsyn, med merknad om at det skal prioriteres.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Samfunnskontakt Simon Johnsen, e-post: simon.johnsen@barneombudet.no og telefon: 97 46 26 15

⁷ Prop. 1 S (2026–2027) Kommunal- og distriktsdepartementet, tabell 5.4, s. 89–92

⁸ Prop. 1 S (2026–2027) Kommunal- og distriktsdepartementet, s. 120–121

⁹ Prop. 1 S (2026–2027) Kommunal- og distriktsdepartementet, s. 10 og 102–103

¹⁰ Helsetilsynet, rapport 7/2024

¹¹ <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/brev-til-myndighetene/barneombudet-varsler-om-mangel-pa-tilsyn-i-avlastningsinstitusjoner-og-barneboliger>

¹² <https://www.nhri.no/2025/behov-for-styrket-regulering-av-periodiske-vurderinger-for-barne-og-avlastningsboliger/>

¹³ CRC/C/NOR/CO/7

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Torggata 2-4,
0181 Oslo

post@barneombudet.no
+47 22 99 39 50

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

barneombudet.no
EHF/org.nr.: 971527765